

NORSKE
LAKSEELVER

Norges Jeger-
og Fiskerforbund

Naturvernforbundet

Reddvillaksen

Fiskeridirektoratet
Postboks 185,
5804 Bergen
postmottak@fiskeridir.no

deres ref:

vår ref: 45-24 NL

Oslo, 31.10.2024

Innspill til forslag om endring i NYTEK 23

Norske Lakseelver (NL), Norges Jeger og Fiskerforbund, Norges Naturvernforbund og Reddvillaksen takker for muligheten til å gi innspill til endringer som omfatter tilpasninger i NYTEK23, samt tilpasninger i forskrift 20. desember 2013 nr. 1675 om reaksjoner, sanksjoner med mer ved overtredelse av akvakulturloven og forskrift 17. juni 2008 nr. 822 om drift av akvakulturanlegg.

Bakgrunn for innspillet fra våre organisasjoner

Situasjonen for villaksen er kritisk, og forskningsmiljøene har over flere år vurdert at akvakultur utgjør den største negative påvirkningen. Ifølge Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL), er lakselus, rømming og infeksjoner knyttet til fiskeoppdrett de største menneskeskapte truslene mot villaks og sjøørret. Det siste året har også klimaendringer blitt løftet frem som en negativ påvirkningsfaktor for villaksen. Våre organisasjoner minner om at vi står midt i en naturkrise, at villaksen er rødlista, og at klimaendringer gjør framtida ekstremt sårbar, både for ville- og oppdrettede arter.

Hovedutfordring med fiskeoppdrett er driftsformen i åpne merder. Hvert år rømmer et stort antall oppdrettslaks, regnbueørret og oppdrettstorsk, hovedsakelig i forbindelse med arbeidsoperasjoner ved anleggene (f.eks. lusebehandlinger). Rømt oppdrettslaks gyter med villaks i elvene og krysser inn genene sine i villaksbestandene. Dette fører til redusert overlevelse for avkommet. I tillegg øker risikoen for overføring av smittestoffer fra oppdrett- til villaks når syk, rømt oppdrettslaks står i elvene sammen med villaksen. Klimaendringene forsterker truslene fra lakselus og andre smittestoffer fra oppdrettslaks fordi omfanget øker med økende sjøtemperatur. Mer håndtering av oppdrettslaksen, som f.eks. lakselusbehandling, øker også risikoen for rømming. I tillegg nevner vi at oppdrettstorsken gyter i merdene, og at befruktet rogn spres til miljøet med foreløpig ukjente konsekvenser for genetikken til de ville torskebestandene.

Lakselus og andre smittestoffer, perlesnormaneter, giftalger mm. har ført til svært dårlig fiskevelferd og høy dødelighet i merdene over mange år. Trafikklyssystemet har blokkert vekstmuligheten langs store deler av norskekysten. Myndighetene har også den siste tiden varslet strengere reguleringer av akvakulturindustrien. Dette er viktige årsaker til at flere oppdrettsselskaper ser til ny teknologi for å kunne produsere uten lakselus, og behovet for en NYTEK-forskrift som også ivaretar sikkerheten for nye driftsformer/teknologier er viktigere enn noen gang.

Kommentarer og innspill til forskriften og endringene som er foreslått

Til § 12. Kontroll av prosjektering og utførelse

I høringsbrevet påpekes det at «*NYTEK23 stiller ingen krav til økt pålitelighet for nye typer produksjonsteknologi, som for eksempel offshore-inspirerte eller lukkede anlegg.*» Våre organisasjoner støtter derfor forslaget om å ta ned risiko for blant annet rømming ved å stille krav om pålitelighetsklasse 3 for ny teknologi, kjent teknologi brukt på ny måte, og for teknologi hvor det foreligger begrenset erfaring ved prosjektering eller utførelse. Det faktum at myndighetene [ikke har oversikt over hvor mange oppdrettsanlegg med ny teknologi som er i bruk](#), noe våre organisasjoner kan bekrefte etter dialog med Fiskeridirektoratet og Mattilsynet, gjør behovet enda større for et krav om pålitelighetsklasse 3, slik Direktoratet foreslår.

Såkalt dypdrift i nedsenkede merder er et godt eksempel på ny teknologi/kjent teknologi brukt på ny måte, der krav om pålitelighetsklasse 3 er nødvendig. Våre organisasjoner er bekymret for at en kraftig økning i produksjon av oppdrettslaks på dypt vann kan øke risikoen for rømming. FHF-prosjektet DypLus viser f.eks. at selv om det er betydelig mindre lus på fisk i nedsenkede merder, så er det behov for avlusing også i denne produksjonsformen. Ifølge [llaks.no](#) ble det nylig, under konferansen Havbruk 2024 i Troms, presentert data fra DypLus-prosjektet som viser at «*For høstutsettet var det ti behandlinger i overflatemerdene, og rundt 3-6 behandlinger i de nedsenkede, der de fleste av disse skjedde etter at merdene ble hevet.*» Videre ble det presentert at «*For de fleste merdene var dødeligheten lavere i de nedsenkede merdene, både for vår- og høstutsettet. På høstutsettet var det imidlertid en nedsenket merd som skilte seg ut med hele 40 prosent dødelighet, og som dro opp snittet.*»

Det påpekes i høringsbrevet at ny teknologi, eller teknologi hvor det foreligger begrenset erfaring ved prosjektering eller utførelse, normalt medfører større usikkerhet, og dermed også høyere risiko for svikt eller mangelfullt arbeid. Våre organisasjoner mener oppdrettsindustriens hurtige og omfattende overgang til dypdrift den siste tiden er et meget godt eksempel som understreker behovet for ordlyden i de foreslåtte bokstavene e), f), og g), under §12.

Til § 18. Krav til innhegning

NYTEK23 stiller per i dag ikke eksplisitte krav til at den som prosjekterer og utfører innhegninger skal hensynta de artsmessige egenskapene til den fisken som skal befinne seg i innhegningen. Våre organisasjoner støtter derfor forslaget om at det innføres et funksjonskrav i § 18 første ledd som sikrer at innhegninger har tilstrekkelig motstand mot slitasje. Når det er sagt, vil vi også påpeke at torskeoppdrett i åpne merder ikke bør tillates så lenge oppdrettselskapene [ikke evner å kontrollere kjønnsmodning på oppdrettstorsk](#). Formålet i forskriftens § 1. er at «*Forskriften skal bidra til å forebygge rømming av fisk fra akvakulturanlegg i sjø, innsjø og vassdrag gjennom å sikre forsvarlig teknisk standard på anleggene.*» En hovedhensikt med paragrafen er at gener fra oppdrettsfisk ikke skal krysses inn i villfiskpopulasjoner. Dette oppnås for laksefisk hvis forskriften bidrar til at fisk ikke rømmer. Formålet/hensikten med forskriften er imidlertid ikke tilpasset fisk som gyter pelagisk, eksempelvis torsk. Vi ber derfor Fiskeridirektoratet vurdere om det skal tas inn en paragraf i NYTEK23 om at innhegninger skal sikre at oppdrettsfisk ikke kan spre genene sine til miljøet. For arter som torsk betyr dette at innhegningen ikke bare må sikre at rømming ikke forekommer, men også at forskriften må sikre at rogn, melke og/eller befruktet rogn ikke spres til miljøet.

Våre organisasjoner mener det er en selvfølge at åpninger i innhegninger bør være tilpasset størrelsen til den minste fisken som skal oppholde seg i innhegningene, slik at fisk ikke kan slippe gjennom åpningene, uavhengig av teknologivalg. NYTEK23 må stille krav om rømmingssikkerhet i ny teknologi der innhegningen ikke består av en notpose eller notpanel, og vi støtter derfor forslaget om et funksjonsnøytralt krav om størrelse på åpning i innhegninger.

Det foreslås også at det i et nytt tredje ledd i bestemmelsen stilles krav om at innhegning skal være tilpasset særlige forhold ved fiskearten som kan medføre risiko for rømming. Dette medfører krav om at særegenheter ved ulike arter som påvirker rømmingsrisiko, som for eksempel søke- og biteadferd eller påkrevde driftsmetoder, ivaretas ved prosjektering og utførelse av innhegninger. Dette støttes av våre organisasjoner, men ikke glem at spredning av befruktet rogn fra innhegning til miljø kan være et like stort problem som rømming.

Til § 44. Plikt til å iverksette tiltak ved avvik, varslingsplikt mv.

Det fremstår for våre organisasjoner som en selvfølge at avviksmeldingene som Fiskeridirektoratet mottar skal inneholde all informasjon som direktoratet trenger for å få tilstrekkelig oversikt over avviksomfanget. Det er derfor overraskende å les i høringsnotatet at *«Avviksmeldingene som Fiskeridirektoratet mottar iht. § 44 er ofte kortfattet og mangler informasjon som direktoratet trenger for å få tilstrekkelig oversikt over avviksomfanget.»* og at *«Dersom direktoratet ber om mer informasjon er innmelder ofte tilbakeholden med å dele slik informasjon, med mindre de mottar pålegg om å gi opplysninger og dokumentasjon jf. akvakulturloven § 24.»*

Våre organisasjoner støtter endringen av ordlyden i §44 slik at Fiskeridirektoratet fortløpende holdes orientert om hvordan avvik håndteres, herunder årsak(er) som er avdekket, identifiserte og implementerte korrigerende og forebyggende tiltak, og ikke minst en orientering når avviket er lukket.

5. Kommentarer til endringer i Forskrift om reaksjoner, sanksjoner med mer ved overtredelse av akvakulturloven

Våre organisasjoner mener det er en selvfølge at Fiskeridirektoratet har tilstrekkelige virkemidler for å kunne reagere dersom det avdekkes alvorlige overtredelser av sentrale bestemmelser i forskriften.

På bakgrunn av at *«Fiskeridirektoratet har erfaring med at produktsertifiseringsbevis utstedes på mangelfullt grunnlag ved at man ikke har kontrollert vesentlige aspekter ved prosjektering av komponenter»*, og at *«overtredelse av disse kravene vil kunne medføre en forhøyet risiko for rømming fra de akvakulturanlegg hvor slike komponenter benyttes og kan i verste fall medføre havari.»* støtter våre organisasjoner en bestemmelse i restriksjonsforskriften om at *«Fiskeridirektoratet kan ilegge overtredelsesgebyr til akkrediterte sertifiseringsorgan for overtredelse av NYTEK23 § 29 (Krav om produktsertifiseringsbevis).»*

6. Kommentarer til endringer i Forskrift om drift av akvakulturanlegg (akvakulturdriftsforskriften)

Våre organisasjoner støtter at Akvakulturdriftsforskriften § 37 tar inn et funksjonsnøytralt krav til åpninger i innhegninger. Det er viktig for våre organisasjoner at ordlyden sikrer at åpninger i innhegninger til enhver tid er av en størrelse som gjør det umulig for fisk å rømme. Det er en selvfølge for oss at kravet skal gjelde både for innhegninger i sjø, innsjø og vassdrag. Historisk har rømming av fisk fra anlegg som ligger i innsjøer gitt katastrofale konsekvenser for bestander av

villfisk. Gyrodactylushistorien i Norge er trolig det beste eksempelet, der smittet oppdrettsfisk som rømte fra innsjøanlegg, infiserte villaks i flere vassdrag, se f.eks. (Hytterød mfl. 2018).¹

7. Økonomiske og administrative konsekvenser

Våre organisasjoner mener på generelt grunnlag at økte kostnader ved forbedringer som sikrer mot rømming, men også mot spredning av befruktet rogn fra torskeoppdrett må bæres av industrien – jamfør prinsippet om at forurensere betaler. Her må kostnadsnivået være underordnet nødvendigheten av miljøforbedringer.

Kommentar til «Krav til innhegning»

Våre organisasjoner viser til innspillet under §18 om at innhegninger må tilpasset til artens biologi, ikke bare når det gjelder økt risiko for rømming, men også mulighet til å påvirke genetikken til ville artsfrender ved gyting i merd der befruktet rogn spres til miljøet. Det hjelper ikke å sikre innhegninger med torsk mot rømming hvis innhegningen tillater at rogn som befruktes inne i innhegningen fritt kan slippes ut til miljøet.

Pålitelighetsklasse 3 for hovedkomponenter der rømmingssikkerhet ivaretas av ny teknologi mv.

Fiskeridirektoratet må, gjennom veilederen til NYTEK23, til enhver tid ha en oppfatning av hva som anses å være «ny teknologi», «kjent teknologi brukt på en ny måte» og «teknologi hvor det foreligger begrenset erfaring ved prosjektering eller utførelse». Våre organisasjoner ber om at det umiddelbart kommer på plass et system som sikrer at Fiskeridirektoratet til enhver tid har full oversikt over driftsformer på alle lokaliteter. Dette vil også være til stor nytte for andre tilsynsmyndigheter, f.eks. for Mattilsynet, som har behov for å følge opp situasjonen for lakselus, samt fiskevelferd i nye driftsformer.

Med vennlig hilsen

	(sign.)	(sign.)	(sign.)
Torfinn Evensen	Siri Parman	Arnold Håpnes	Jens Olav Flekke
Generalsekretær	Fagsjef	Fagleder naturmangfold	Styreleder
Norske Lakseelver	NJFF	Norges Naturvernforbund	Reddvillaksen

¹. Hytterød, S., Darrud, M., Nasrin S. M., Rusch, J. og Hansen, H. (2019). Mapping the occurrence of *Gyrodactylus salaris* upstream of the natural anadromous region of the Drammenselva catchment, 2018. ISSN 1894-5678.